

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 496/2020--38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. januára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátskou kanceláriou JUDr. Milan Chovanec s. r. o., Vojtecha Tvrdeho 17, Žilina, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Milan Chovanec, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 215/2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 215/2015 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 215/2015 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré im je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva náhradu trov konania v sume 450,29 € (slovom štyristopäťdesiat eur a dvadsaťdeväť centov), ktorú je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť na účet ich právneho zástupcu advokátskej kancelárie JUDr. Milan Chovanec s. r. o., Vojtecha Tvrdeho 17, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. októbra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 C 215/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 496/2020 z 22. októbra 2020 prijal ústavnú sťažnosť v časti, ktorou sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

postupom okresného súdu v napadnutom konaní na ďalšie konanie, a vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietol.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že 22. apríla 2015 sa na okresnom súde začalo napadnuté konanie, ktorého predmetom bolo určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Sťažovatelia vystupujú v napadnutom konaní v procesnom postavení žalovaných v 2. a 3. rade.

4. Sťažovatelia uvádzajú, že v priebehu konania opakovane žiadali o odstránenie prieťahov v konaní, a to podaniami adresovanými priamo vo veci konajúcemu senátu, ako aj predsedovi okresnému súdu. Napriek týmto podaniam k odstráneniu prieťahov nedošlo a napriek odstupe času, ktorý ubehol od podania návrhu na začatie konania, do dnešného dňa nebolo napadnuté konanie riadne skončené. Sťažovatelia sú presvedčení, že vyčerpali všetky dostupné právne prostriedky, ktorými sa mohli domáhať nápravy postupu okresného súdu.

5. Sťažovatelia uvádzajú, že v napadnutom konaní boli vykonané tieto procesné úkony:

„- 22.04.2015 - žaloba o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a o určenie vlastníckeho práva

- 23.06.2015 - výzva Okresného súdu Žilina

- 28.07.2015 - vyjadrenie žalovaných v rade 2/ a 3/ k žalobe

- 18.08.2015 - výzva Okresného súdu Žilina

- 19.08.2015 - odpoveď na výzvu súdu

- 13.10.2015 - nariadenie pojednávania na termín 05.11.2015 zo dňa 12.10.2015

- 05.11.2015 - pojednávanie vo veci samej, tiež vyhlásené uznesenie o odročení pojednávania na neurčito

- 03.03.2016 - predloženie dôkazov žalobcom

- 18.05.2016 - naša žiadosť o nariadenie pojednávania, vyjadrenie vo veci

- 14.11.2016 - naša žiadosť o nariadenie pojednávania

- 05.01.2017 - zaslanie vyjadrenia žalobcu zo dňa 03.03.2016

- 16.01.2017- stanovisko k vyjadreniu protistrany zo dňa 03.03.2016, naša žiadosť o nariadenie pojednávania
- 13.07.2017 - uznesenie o zastavení konania voči žalovanému v rade 1/ zo dňa 07.07.2017
- 23.01.2018 - nariadenie pojednávania na deň 21.03.2018 zo dňa 18.01.2018
- 28.02.2018 - uznesenie o pripustení intervenienta
- 21.03.2018 - oznámenie Okresného súdu Žilina o zrušení pojednávania
- 26.03.2018 - nariadenie pojednávania na deň 24.04.2018 zo dňa 26.03.2018
- 24.04.2018 - pojednávanie vo veci samej v rámci ktorého bolo vyhlásené uznesenie o odročení pojednávania na neurčito
- 12.06.2018 - doručený návrh žalobcu na vykonanie dôkazov a vyjadrenie k vykonanému dokazovaniu zo dňa 04.5.2018
- 12.06.2018 - nariadenie pojednávania na deň 03.10.2018 zo dňa 07.06.2018
- 22.06.2018 - vyjadrenie žalovaných k vyjadreniu žalobcu a návrhu na vykonanie dokazovania zo dňa 04.05.2018
- 05.09.2018 - doručenie vyjadrenia intervenienta zo dňa 04.09.2018
- 03.10.2018 - pojednávanie vo veci samej v rámci ktorého bolo vyhlásené uznesenie o odročení pojednávania na neurčito
- 07.06.2019 - uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania zo dňa 29.05.2019
- 13.09.2019 - uznesenie o zmene uznesenia Okresného súdu Žilina 27C/215/2015-223 zo dňa 09.09.2019
- 01.06.2020 - sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi súdu
- 02.07.2020 - vyjadrenie Okresného súdu Žilina k sťažnosti zo dňa 29.06.2020 – s konštatovaním, že sťažnosť je dôvodná.“

6. Bez bližšieho odôvodnenia sťažovatelia prezentujú svoj názor, že charta je v tomto prípade aplikateľná, pretože v ich veci ide o uplatňovanie práva únie a sú splnené všetky predpoklady ustanovené v čl. 51 ods. 1 charty.

7. Ku kritériu právnej a faktickej zložitosti veci sťažovatelia uviedli: „zo samotného predmetu sporu a obsahu spisu vyplýva, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o návrhu na určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, pričom takéto návrhy patria

k štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Vzhľadom k malému počtu účastníkov nie je daná ani vecná zložitost' konania, ktorá by mohla ospravedlniť doterajšiu dĺžku konania, ktoré trvá už viac ako 5 rokov a stále sa v dôsledku neefektívneho postupu všeobecného súdu nachádza iba v štádiu konania pred súdom prvého stupňa...“

Čo sa týka správania sťažovateľov, z ich strany podľa ich názoru nedošlo žiadnym spôsobom k zapríčineniu zbytočných prieťahov v napadnutom konaní.

Podľa presvedčenia sťažovateľov práve postup okresného súdu v prerokováanej veci možno považovať za neefektívny a vo významnej miere ovplyvňujúci celkovú dĺžku konania. Doterajším postupom okresného súdu už len z dôvodu celkového trvania tohto konania viac ako 5 rokov bez rozhodnutia vo veci samej na súde prvej inštancie a neefektívnou činnosťou pri organizácii práce súdu s reálnym predpokladom, že napadnuté konanie nebude v dohľadnom čase právoplatne skončené, došlo podľa sťažovateľov k porušeniu nimi označených práv (bod 1 tohto uznesenia).

8. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, každému zo sťažovateľov priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume po 15 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia na účet ich právneho zástupcu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

9. Na základe výzvy ústavného súdu na zaujatie stanoviska k ústavnej sťažnosti podpredsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprS 416/2020 z 18. novembra 2020 uviedla: „*Predmetom konania, ku ktorému sa ústavná sťažnosť viaže, je určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, ktorej predmetom je nehnuteľnosť. Potvrdzujem, že v danej veci sťažovateľ namietal prieťahy v konaní podaním zo dňa 01.06.2020, pričom táto sťažnosť bola vedením súdu vyhodnotená ako dôvodná, a to s prihliadnutím na celkovú dĺžku trvania sporu.*

V reakcii na sťažnosť procesnej strany súd poukázal na jednu z príčin nečinnosti súdu, a to neobsadené uvoľnené miesto vyššieho súdneho úradníka, kedy došlo k výraznej akumulácii značného množstva nerozhodnutých vecí a nevybavených pokynov sudcu, pretože absenciu vyššieho súdneho úradníka nebolo možné vzhľadom na celkovú personálnu situáciu súdu nahradiť zastupujúcim vyšším súdnym úradníkom, čo napokon ovplyvnilo činnosť celého senátu a priebeh konania v tejto konkrétnej veci.

Aktuálne sa vec nachádza v štádiu prípravy podkladov pre rozhodovanie o návrhoch na nariadenie znaleckého dokazovania.

Zákonný sudca k ústavnej sťažnosti nevyjadril.

Napriek vyššie uvedenému však mám za to, že doterajšiu dobu konania vedeného pred Okresným súdom Žilina možno považovať vo vzťahu k základnému právu sťažovateľov zaručenému čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru za porušenie práv sťažovateľov. Teda pokiaľ k dnešnému dnu nebolo vo veci právoplatne rozhodnuté, k odstráneniu stavu právnej neistoty na strane sťažovateľov, v ktorej sa aktuálne nachádzajú, nedošlo. Keďže podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky stav právnej istoty nastáva až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu, v uvedenom smere hodnotím sťažnosť ako dôvodnú. Do akej miery konajúci súd zabezpečil procesný prístup v súdnom konaní na odstránenie stavu právnej neistoty na strane sťažovateľov, ktorí sa obrátili na ústavný súd s návrhom na rozhodnutie, nechávam na posúdenie Ústavného súdu Slovenskej republiky. Uvedomujúc si, že ani skutková a právna zložitosť veci nezbavuje súd zodpovednosti za zbytočné priesťahy v súdnom konaní, mám za to, že pokiaľ by Ústavný súd Slovenskej republiky vzhliadol v postupe Okresného súdu Žilina nedôvodné priesťahy, navrhujem, aby súd pri rozhodovaní o poskytnutí primeraného zadosťučinenia obmedzil svoje rozhodnutie na deklarovanie tohto porušenia, keďže príkaz súdu konať bez priesťahov a priznanie náhrady trov konania vnímam ako dostatočné zadosťučinenie pre sťažovateľov, príp. aby suma priznaného finančného zadosťučinenia reálne zodpovedala možnej ujme, ktorá sťažovateľom trvaním sporu vzniká.“

10. K vyjadreniu podpredsedníčky okresného súdu doručili sťažovatelia svoju repliku z 10. decembra 2020, v ktorej poukázali na to, že predsedníčka okresného súdu uznala dôvodnosť ich ústavnej sťažnosti. Zároveň sa však nestotožnili s názorom okresného súdu, že ústavný súd by sa mal obmedziť len na deklarovanie porušenia sťažovateľmi označených práv bez priznania nároku na primerané finančné zadosťučinenie. Poukázali na odôvodnenie tohto nároku v ústavnej sťažnosti z dôvodu právnej neistoty, v ktorej sa v dôsledku prietáhov spôsobených okresným súdom v napadnutom konaní nachádzajú, ako aj na majetkovú škodu, ktorá im vznikla.

11. Vzhľadom na obsah podaní účastníkov a predloženého spisu ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Obsah súdneho spisu v napadnutom konaní

12. Z obsahu predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 27 C 215/2015 ústavný súd zistil pre posúdenie ústavnej sťažnosti vykonanie týchto relevantných procesných úkonov:

- 22. apríla 2015 – žaloba o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam,

- 23. júna 2015 – poučenie žalobcu, doručenie žaloby s poučením žalovaným, výzva Okresnému úradu Žilina, odboru katastrálnemu (ďalej len „okresný úrad“) na predloženie spisov,

-17. júla 2015 – doručenie spisov okresným úradom,

- 28. júla 2015 – vyjadrenie sťažovateľov k žalobe,

- 18. augusta 2015 – výzva súdu sťažovateľom na oznámenie, či podanie z 28. júla 2015 je vzájomný návrh o zaplatenie 8 756,31 €,

- 19. augusta 2015 – oznámenie sťažovateľov, že ich podanie nie je vzájomným návrhom,

- 6. októbra 2015 – návrh žalobcu na vykonanie dokazovania,

- 12. októbra 2015 – nariadené pojednávanie na 5. november 2015, späťvzatie žaloby v časti smerujúcej proti žalovanému v 1. rade a v časti určenia neplatnosti kúpnej zmluvy,
- 27. októbra 2015 – výzva súdu okresnému úradu na predloženie spisu,
- 5. novembra 2015 – pojednávanie, odročené na neurčito,
- 10. novembra 2015 – návrh žalobcu na rozhodnutie o trovách konania,
- 11. novembra 2015 – vyúčtovanie trov právneho zastúpenia žalovaného v 1. rade,
- 12. novembra 2015 – doručenie katastrálneho spisu okresným úradom,
- 4. marca 2016 – predloženie dôkazov žalobcom,
- 18. mája 2016 – vyjadrenie sťažovateľov vo veci, k predloženým dôkazom a žiadosť o nariadenie pojednávania,
- 14. novembra 2016 – žiadosť sťažovateľov o nariadenie pojednávania,
- 21. decembra 2016 – výzva súdu okresnému úradu na predloženie fotokópie kúpnej zmluvy a notárskemu úradu JUDr. Švachovej na predloženie fotokópie časti knihy osvedčovania pravosti podpisov,
- 21. decembra 2016 – zaslanie vzájomných vyjadrení stranám sporu,
- 9. januára 2017 – odpoveď okresného úradu, predloženie požadovanej listiny,
- 19. januára 2017 – odpoveď notárskeho úradu, predloženie listiny,
- 16. januára 2017 – vyjadrenie sťažovateľov k vyjadreniu protistrany a žiadosť o nariadenie pojednávania,
- 7. júla 2017 – uznesenie o zastavení konania proti žalovanému v 1. rade, 13. júla 2017 uznesenie doručované stranám sporu,
- 18. januára 2018 – nariadený termín pojednávania na 21. marec 2018 a predvolanie svedkov,
- 29. januára 2018 – návrh na vstup intervenienta do konania,
- 13. februára 2018 – uznesenie o pripustení vstupu intervenienta [REDAKOVANÉ] do konania, 27. februára 2018 doručované stranám sporu,
- 21. marca 2018 – oznámenie právneho zástupcu intervenienta, že z dôvodu, že intervenientovi ani jeho právnomu zástupcovi nebolo doručené predvolanie na pojednávanie, sa pojednávania nezúčastnia,
- 21. marca 2018 – oznámenie súdu stranám sporu, že nariadené pojednávanie sa z dôvodu nesplnenia procesných podmienok neuskutoční,

- 26. marca 2018 – nariadené pojednávanie na 24. apríl 2018,
- 24. apríla 2018 – pojednávanie, odročené na neurčito, strany sporu vyzvané na predloženie všetkých návrhov na doplnenie dokazovania, poučenie podľa § 153 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“),
- 4. mája 2018 – vyjadrenie žalobcu a návrh na vykonanie dokazovania, predloženie dôkazov,
- 7. júna 2018 – výzva súdu okresnému úradu na predloženie listiny, doručenky,
- 7. júna 2018 – nariadenie pojednávania na 3. október 2018,
- 19. júna 2018 – výzva súdu žalobcovi na oznámenie adresy svedka,
- 21. júna 2018 – oznámenie žalobcu, že netrvá na výsluchu svedka,
- 21. júna 2018 – oznámenie súdu svedkovi, že sa nemusí dostaviť na pojednávanie, pretože netrvá na jeho výsluchu,
- 21. júna 2018 – predloženie listiny okresným úradom,
- 25. júna 2018 – odpoveď žalobcu týkajúca sa adresy svedka,
- 3. júla 2018 – vyjadrenie sťažovateľov k vyjadreniu žalobcu a návrhu na vykonanie dokazovania, 4. júla 2018 doručované žalobcovi a intervenientovi,
- 5. septembra 2018 – doručené vyjadrenie intervenienta, doručované stranám sporu,
- 3. októbra 2018 – pojednávanie, odročené na neurčito pre účely znaleckého dokazovania,
- 12. októbra 2018 – otázky žalobcu pre znalca,
- 29. mája 2019 – uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania znaleckým ústavom z odboru písomoznalctva, 7. júna 2019 doručované stranám sporu, intervenientovi a znalcovi,
- 20. júna 2019 – oznámenie Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, že znalec ich ústavu v minulosti vypracoval súkromný znalecký posudok pre žalobcu,
- 9. septembra 2019 – uznesenie o zbavení znaleckého Ústavu súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline povinnosti vypracovať znalecký posudok a ustanovení znaleckého ústavu Kriminalistický a expertízny ústav Policajného zboru, doručované 12. septembra 2019,
- 15. októbra 2019 – vyjadrenie znaleckého ústavu,

- 16. októbra 2019 – zaslanie spisu znaleckému ústavu na vypracovanie znaleckého posudku,
- 12. novembra 2019 – vrátenie listín zo spisu znaleckým ústavom a vyjadrenie,
- 5. decembra 2019 – výzva súdu žalobcovi na predloženie listín pre účely vyhotovenia znaleckého posudku,
- 8. januára 2020 – odpoveď žalobcu na výzvu súdu,
- 6. februára 2020 – výzva súdu okresnému úradu na predloženie originálu kúpnej zmluvy a doručenky ,
- 24. februára 2020 – odpoveď okresného úradu, doručenie originálov listín.

IV.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

13. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby jeho vec bola prerokovaná verejne, bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

17. Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

18. Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) už uviedol, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov alebo práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa dohovoru, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa s'ťažovatelia na neho obrátili s návrhom, aby o ich veci rozhodol.

19. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa

(I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

20. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. V súvislosti s posúdením prvého kritéria, t. j. právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania, v ktorom sťažovatelia namietajú zbytočné prietahy, je rozhodovanie o žalobe o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré je možné považovať za bežnú občianskoprávnu agendu všeobecných súdov. Z tohto dôvodu ústavný súd zastáva názor, že napadnuté konanie nemožno považovať za právne zložité. V súvislosti s faktickou (skutkovou) zložitou veci ústavný súd konštatuje, že rozhodnutie súdu v danom prípade záviselo od posúdenia skutkových okolností, ktoré si vyžadovali odborné znalosti, preto bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie, čo nepochybne zvyšuje stupeň skutkovej náročnosti prerokovávanej veci. Treba však zároveň povedať, že okolnosť skutkovej zložitosti veci doterajšiu neprimeranú dobu konania neovplyvnila zásadnejším spôsobom, keďže rozhodujúcim faktorom, ktorý mal negatívny vplyv na plynulosť postupu konania v posudzovanej veci sťažovateľov, predstavovali obdobia nečinnosti a neefektívny postup okresného súdu popísané v ďalších bodoch odôvodnenia tohto rozhodnutia.

22. Ústavný súd sa ďalej zamerlal na posúdenie ďalšieho kritéria, ktorým je správanie samotnej osoby, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri skúmaní obsahu spisu okresného súdu nezistil také správanie sťažovateľov ako strán sporu, ktoré by bolo možné hodnotiť ako faktor prispievajúci k celkovej dĺžke napadnutého konania,

a neboli zistené ani žiadne okolnosti, ktoré by mohli byť v tomto zmysle pričítané na ich ťarchu. Práve naopak, sťažovatelia, resp. ich právny zástupca sa zúčastňovali nariadených pojednávanií a primerane reagovali na výzvy okresného súdu, pričom opakovane vyvíjali iniciatívu a dožadovali sa nariadenia pojednávania vo veci (žiadosti zo 18. mája 2016, 14. novembra 2016 a 16. januára 2017). Sťažovatelia sa 1. júna 2020 obrátili na predsedu okresného súdu so sťažnosťou na prieťahy v konaní, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná vzhľadom na neprimeranú dĺžku napadnutého konania. Je preto možné konštatovať, že sťažovatelia sa svojim aktívnym prístupom v priebehu napadnutého konania snažili aspoň čiastočne minimalizovať vzniknuté prieťahy v konaní a tým skrátiť jeho celkovú dĺžku.

23. Napokon, ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd sa podrobne oboznámil s doterajším priebehom napadnutého konania a zistil, že sa začalo 22. apríla 2015, do podania ústavnej sťažnosti trvalo približne 5 rokov a 6 mesiacov a nie je doteraz právoplatne skončené.

24. Po preskúmaní obsahu spisu predloženého okresným súdom v tejto veci ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie je poznačené viacerými obdobiami ničím neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu, v dôsledku ktorých došlo k neprimeranému predĺženiu napadnutého konania. Okresný súd bol nečinný v období od 5. novembra 2015, keď bolo uskutočnené prvé pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito do 21. decembra 2016, keď okresný súd adresoval okresnému úradu výzvu na predloženie fotokópie kúpnej zmluvy a notárskemu úradu JUDr. Švachovej výzvu na predloženie fotokópie časti knihy osvedčovania pravosti podpisov. V uvedenom období okresný súd nekonal po dobu viac ako 13 mesiacov bez toho, aby mu v tom bránili zákonné alebo iné relevantné dôvody. Následne bol okresný súd opäť nečinný po dobu približne 6 a pol mesiaca až do 7. júla 2017, keď vydal uznesenie o zastavení konania proti žalovanému v 1. rade, a jeho nečinnosť pokračovala ďalších 7 mesiacov do 13. februára 2018, keď uznesením rozhodol o pripustení vstupu intervenienta do konania. Ďalšie výrazné obdobie nečinnosti v trvaní takmer 8 mesiacov ústavný súd identifikoval v období od 3. októbra 2018, keď sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito pre účely znaleckého dokazovania, do 29. mája 2019, keď okresný súd vydal uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania.

Napokon zostal okresný súd nečinný aj po doručení požadovaných listín okresným úradom 24. februára 2020 až do podania ústavnej sťažnosti. Z vyjadrenia zákonnej sudkyne z 8. júla 2020 k sťažnosti na prietahy v konaní obsiahnutom v súdnom spise vyplýva, že aktuálne súd pripája originály listín zo spisu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 233/2015 a následne bude spis odoslaný znaleckému ústavu pre účely vypracovania znaleckého posudku.

25. Postup okresného súdu v napadnutom konaní sa vyznačuje tiež neefektivitou a nesústredenosťou, ktoré sa prejavili v tom, že v priebehu celého konania boli uskutočnené len tri pojednávania (5. novembra 2015, 24. apríla 2018, 3. októbra 2018), z ktorých prvé dve pojednávania boli odročené na neurčito bez relevantného dôvodu a posledné pojednanie bolo odročené pre účely vykonania znaleckého dokazovania. O nesústredení postupu okresného súdu svedčí aj to, že pojednanie nariadené na 21. marec 2018 bol okresný súd nútený zrušiť z dôvodu nesplnenia procesných podmienok, nedoručenia predvolania na pojednanie intervenientovi, resp. jeho právneho zástupcoví. Neefektivita postupu okresného súdu sa prejavila aj v tom, že o späťvzatí žaloby v časti smerujúcej proti žalovanému v 1. rade z 12. októbra 2015 rozhodol až uznesením zo 7. júla 2017 a napriek tomu, že pojednanie z 3. októbra 2018 odročil na neurčito pre účely znaleckého dokazovania, o jeho nariadení rozhodol až uznesením z 29. mája 2019.

26. Na základe uvedených zistení ústavný súd uzatvára, že okresný súd nezvolil procesný postup v súdnom konaní smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). V posudzovanom prípade, predovšetkým zistená nečinnosť okresného súdu, ale aj jeho neefektívna činnosť, v dôsledku ktorých došlo k neprimeranému predĺženiu napadnutého konania, je ústavnoprávne neakceptovateľná. Ústavný súd tak dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom ústavnej intenzity, a preto rozhodol tak, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

27. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

28. Sťažovatelia sa vo svojej ústavnej sťažnosti tiež domáhali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyslovil príkaz adresovaný okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

VI.

Primerané finančné zadosťučinenie

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

30. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

31. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali priznať finančné zadosťučinenie v sume 15 000 € pre každého z nich, ktoré odôvodnili právnou neistotou, v ktorej sa nachádzajú v dôsledku neprimeranej dĺžky napadnutého konania, ktoré pre nich predstavuje aj značnú psychickú záťaž. Prebiehajúce súdne konanie tiež vyvolalo stratu investícií sťažovateľov, ktorí kúpnu zmluvou nadobudli vlastníctvo k bytu, avšak v dôsledku prebiehajúceho súdneho konania museli byť opustiť a hľadať si náhradné riešenie bývania a stále sú v neistote, či sa budú môcť do bytu vrátiť alebo nie, a ak nie, tak ako a kedy sa im vráti vložená investícia. Sťažovatelia v snahe riešiť svoje bývanie sa museli odstáhnovať

a pracovať mimo územia Slovenska, čím sa sťažil ich kontakt s ostatnou rodinou na Slovensku. Pre účely zaobstarania novej nehnuteľnosti na bývanie a pre nemožnosť predaja bytu, ktorý je predmetom sporu, a tak aj nedostatku vlastného kapitálu boli nútení zobrať si za menej výhodných podmienok k hypotéke aj spotrebný úver.

32. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

33. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a chápe ho ako kompenzačný prostriedok nemajetkovej ujmy. S prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov, berúc do úvahy predovšetkým zodpovednosť okresného súdu na neprimeranom predĺžení napadnutého konania z dôvodu spôsobených zbytočných prietahov, správanie sťažovateľov, predmet napadnutého konania a jeho význam pre sťažovateľov, majúci na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval ústavný súd za primerané priznať každému zo sťažovateľov finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (bod 3 výroku nálezu).

VII.

Náhrada trov konania

34. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

35. Sťažovatelia si uplatnili nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej služby

36. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním. Náhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Pri právnom zastupovaní dvoch sťažovateľov hodnota jedného právneho úkonu za oboch sťažovateľov je v sume 177 € ($177/2 \times 2$). Tarifná odmena za dva priznané úkony uskutočnené v roku 2020 tak predstavuje sumu 354 €. Režijný paušál za dva úkony právnej služby bez ohľadu na počet zastupovaných osôb (napr. III. ÚS 305/2017) predstavuje sumu 21,24 € ($2 \times 10,62$ €). Keďže advokát je platcom DPH, trovy právneho zastúpenia v sume 375,24 € sa v danom prípade zvyšujú o 20 %. Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľom ako náhradu trov právneho zastúpenia, preto predstavovala sumu 450,29 € vrátane 20 % DPH.

37. Sťažovateľom nepriznal ústavný súd nárok na úhradu trov právneho zastúpenia za úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu, pretože toto vyjadrenie neobsahovalo žiadne skutočnosti významné pre jeho rozhodnutie.

38. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP (bod 4 výroku tohto nálezu).

39. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2021

Peter Molnár
predseda senátu